

Meelis Pai: “Kultuuriinimesed ei julge tõde välja öelda.”

Kesknädalale andis intervjuu endine Nukuteatri direktor ja praegune Tallinna linnaeape nõunik Meelis Pai. Usutluses toob Pai välja, et kuigi kultuuriinimesed on praegu riigis valitseva seisuga rahulolematud, siis tõde keegi välja ei julge öelda. Kardetakse oma töökoha, organisatsiooni, sõprade jne pärast. Pai nimetab konkreetsed sammud, mida peaks riiklikul tasemel kiiremas korras astuma, et kultuurivaldkonnas valitsevat korralagedust lõpetada.

5. augusti Eesti Päevalehes kirjutasite: “Kultuuriinimesed pole füüreri sõdurid, kes käsu korras kultuuri toodavad, vaid on oma ideedega kultuuri edendajad.” Millal ja mis asjaoludel autokraatsus kultuurivaldkonnas võis hakata süvenema?

Autokraatsus Eesti kultuurivaldkonnas hakkas süvenema masu tulekuga ning karmide meetmete ellurakendamisega. „Käsen, poon ja lasen“ muutus domineerivaks. Inimesed nõustusid ja kuuletusid masu tõttu. Masu andis koalitsioonipoliitikele kartmatuse ja võimu, masu taha poeti kõigi otsuste tegemisel. Kahjuks kultuurivaldkonnas masu jätkub. Endine kultuuriminister Laine Jänes siiski oli oma tegevuses suhteliselt mõtestatud ja tajus kultuuriruumi paremini kui praegused juhid. Täna oleks vaja mõelda võimalikele struktuursetele muutustele kultuurivaldkonnas, mis meie rahvuse ja kultuuri säilimise ja arengu seisukohalt on nii oluline. Oleks aeg mõista, et sõbralik dialoog ja koostöö kultuuri ja poliitika vahel on ülivajalik. Poliitikutel on vaja kultuuri, kultuuril on vaja poliitikat.

Vahet ei ole, kes on kultuuriministeeriumi eesotsas. Selge on see, et Eesti kultuuri üle ei saa

Arhiivifoto

otsustada käputäis väljavalituid, kes on ennast ise välja valinud.

Mida arvavad kultuuriinimesed kulusside taga sellest, et kultuuri osa riigieelarves järjekindlalt ja jõhkralt iga aasta vähendatakse? Miks keegi ei julge oma näo ja nimega välja tulla ning öelda, et asjad on halvasti? Kas kultuuriinimesed on õpetajatest ja meditsiinitöötajatest aremad või on selles valdkonnas lihtsalt „kruvid nii kõvasti kinni keeratud“?

Kultuurivaldkond tervikuna koosneb väga paljudest üksteisest väga erinevatest osadest. Maanteemuuseumist jäähokikoondiseni. Mis neid seob? Seob see, et nad kõik söövad vähemal või rohkemal määral ühest ja samast peost. Sellest peost sõltub vähemal või rohkemal määral nende kultuuriosade heaolu või eksistents üldse. Selle tulemusena sumisevad inimesed, kes on seotud kultuuriga, nagu herilasepesa, aga tõde välja öelda keegi ei julge. Ei julge sellepärast, et kardetakse oma töökoha, organisatsiooni, sõprade jne pärast. Kultuuriministeeriumi karistuskämmal käib karmilt üle kõigist eelarvetest ja neist inimestest, kes ei ole kuulekad ja alandlikud. Vahendeid ei valita. Ja niimoodi kaob igauks, kes oma organisatsioonile nutsu on kätte saanud, vaikselt oma tegemiste juurde, samal ajal süües ja salates. Enesealalhoiu vaatevinklist võib sellest ka aru saada. Iga üksik tüli kultuurimaastikul on tähtsusetu mutriku, kes üksi ei esinda paljut ja kes piisavalt tundliku haistmise puudumisel ajaloo prügikasti visatakse.

Peame jõudma sinnani, et inimesed saaksid pühendada oma tööle ja et nende muresid pandaks tähele, mitte laskma neil elada nagu äraetud hobused, kus äraelamiseks tehakse põhitöö kõrval „haltuurat“ erasektoris. Nii ongi enamikus kultuuriasutustes veel termin *haltuura* kehtiv.

LOE EDASI LK 4

Savisaar: Meil on vabadus ehitada kirikuid

Oleme juba harjunud uudisega, et Tallinna linnaeape Edgar Savisaare eestvõttel on valmimas õigeuskirik Lasnamäel. Selle kiriku on Eesti eliitmeedia alla neelanud hapu näo ja krimpsus ilmega. Kuid kirikuehitaja vastu tavaline tänane kiibitseja ei saa – kiriku ehitamine on tee ajalukku.

28. augustil viibis Savisaar idapoolse naaberriigi pealinna, kus Moskva ja kogu Venemaa patriarh Kirill andis talle üle Vene Õigeusu Kiriku Au ja Kuulsuse ordeni. Selle teenis linnaeape ära Lasnamäe Jumalaema Kiirestikuuletaja Ikooni kiriku ehitamise toetamise eest. 28. augustil tähistas õigeusklik maailm Jumalaema uinumise püha.

Patriarh tänas Savisaart ka südamliku vastuvõtu eest

Tallinnas selle aasta juunis. Savisaar vastas patriarhile omapoolse tänuga kõrge autasu eest; samuti Tallinna õigeusklike vajadustele ja Lasnamäe õigeusutempli rajamisele osutatud tähelepanu eest. Au ja Kuulsuse orden anti samal päeval ka tuntud vene dirigendile Valeri Gergijevile, kes on muide samuti Eestit külastanud.

Samal õhtul toimus Tallinnas Jaani kirikus heategevus-

Foto: Maria Jufereva

KÕRGE AUTASU: Moskva ja kogu Venemaa patriarh Kirill andis Tallinna linnaeapele Edgar Savisaarele üle Vene Õigeusu Kiriku Au ja Kuulsuse ordeni.

kontsert, kus esinesid Liisi Koikson ja Bonzo kavaga „Vaikne esmaspäev“. Piletihinna otsustas iga kontserdikülastaja oma võimaluste piires, miinimumhind oli 7 eurot.

Heategevuskontserdil kuulutati välja Mustamäe luteri kiriku arhitektuurikonkursi võitjad. Moskvast tagasi kiirustanud linnaeape jõudis ka sel pidulikul hetkel öelda oma sõnad Mustamäe kiriku tuleviku heaks.

„Eestlane on alati olnud uhke selle üle, et oleme haritud rahvas ja kirikul on olnud oluline roll meie rahva harimisel,“ rääkis linnaeape Mustamäele kiriku rajamise toetuskontserdil. „Meie esivanemad käisid

kiriku juures koolis ja õppisid lugema piibli kaudu. Me olime siis tugev kogukond ja kirikul oli selles oluline koht. Viiekümneks aastaks võeti meilt ära vabadus ehitada uusi kirikuid. Kuigi oleme ammu jälle vabad, on uusi kirikuid kerkinud kahjuks vähe. Täna on meil võimalik selles osas midagi ette võtta ja ühiselt ära teha.“ Tallinn on pühakodade korrasdamiseks palju teinud. Linna siluett oleks kirikuteta palju vaesem, nentis Savisaar, ja lisas: „Nüüd oleme niikaugel, et võime mõelda sellele, kuidas uuemad linnaosad muutuksid euroopalikuks ja et igapäev neist oleks vähemalt üks kirik.“

LOE EDASI LK 3

Juhtkiri

Keskerakond – uhke laev poliitikamerel

KALEV KALLO
Eesti Keskerakonna asutajaliige

Eesti Keskerakond läheb oma XIV kongressile vastu ühtse ja tugevana ning rahva poolt lugupeetuna nagu paljudel varasematelgi kordadel. Tõe huvides tuleb öelda, et on olnud ka teistsuguseid olukordi, aga täna on see nii.

Usun, et iga keskerakondlase hinge soojendab teadmine, et lähenevate kohalike omavalitsuste valimiste eel on rahva hulgas kõige kõrgem just Keskerakonna toetus. Inimesed on solvunud ühe kõige häbematumale vale peale kodukulude allaviimisest. Nad on arusaamatuses, kui kuulevad, et esimese vile peale leitakse kolmkümmend ja kuuskümmend miljonit nendest palju paremini elavate inimeste toetamiseks teistes Euroopa riikides, kuid seda raha ei leita Eesti õpetajate ja päästjate palkade tõstmiseks. Hämatatakse, et kooles on liiga palju, ja seepärast ei saa õpetajatel palka enne tõsta, kui suur hulk koolidest pole kinni pandud.

Inimesed, kes ei taha Eestist ära minna ning soovivad oma kodu elada ja töötada, näevad ja mõistavad üha enam, et ainuke jõud, kes tahab ja suudab aidata igat inimest, on just Keskerakond. Seda on näidanud reaalsed teod Eesti suurima omavalitsuses Tallinnas, mida juhib Keskerakond. Need on töökohad tööpuiduse tippajal; need on munitsipaal korterid; need on toetusel hinnatõusu leevendamiseks; see on tasuta ühistransport. Ja veel palju muud, näiteks apteegisoodustused.

Inimesed mõistavad, et kui nad toetavad Keskerakonda, siis hakkab kogu Eestis nii olema. Inimesed on näinud Keskfraktsiooni pingutusi Riigikogus elektrihinna, toidu- ja lastekaupade hindade alandamisel, sest need on kõrged just riiki juhtiva koalitsiooni poolt põhihinnale lisatud kaudsete maksude tõttu. Oleme näinud võitlust koolitoidu eest kõikides kooliastmetes, reaalse lastetoetuse eest, matuse-toetuse taastamise eest jne. Inimesed saavad aru, et Keskerakond viib need taotlused ellu. Oma kongressi eel võime kinnitada, et me teeme need asjad ära, sest – Keskerakond töötab!

Kuu aega enne kongressi on Keskerakond vaba oma varasematest võlgadest. Need, kes puhusid pasunaid ja löid trummi Keskerakonna pankrotistumises, võivad nüüd oma pasunad ja trummid kõrvale panna. Mul on hea meel, et ei leidnud toetust nende erakonnakaaslaste ettepanek maha müüa oma büroohoone, maksta selle eest saadud rahaga võlad ära ja edasi toimetada vabas õhus. Nagu inimesele, nii on ka erakonnale tähtis tema kodu.

Kindlasti ei saa mööda minna tõsiasjast, et kahe kongressi vahel lahkus meie hulgast grupp poliitikuid, kes olid saanud kõrgetele positsioonidele tänu Keskerakonna toele ja meie kõigi ühisele tööle. Neile hakkas tunduma, et nad ise ongi geeniused, keda vääriliselt ei hinnata. Kuid mäletame, et nad ei tegelnud oma geniaalsuse tõestamisega, vaid koduerakonna laimamisega. Nende suureks lootuseks oli Keskerakonna peatne pankrot. Vanemad erakondlased küllap mäletavad ka varasemat „geeniuste“ gruppi, kes suutis isegi Arenguparteike luua. Kus nad täna on? Kes seda parteid veel meenutab?

Viimased lahkujad osutusid veel sisutihhemaks – vaatamata kõlavatele sõnadele ei suutnud nad luua mingit ühendust, vaid pudesid erinevate peremeeste tiiva alla, kust siis nüüd püüavad Keskerakonda söimata. Veel kõvemini ja veel kõlvatumalt, kui nad keskerakondlastena oma tänaseid peremehi nuhtlesid. Eks neil ole probleeme usutavusega – mõne endise keskerakondlase silmis olen märganud kurbust ja kadestust, kui ta vaatab Keskerakonna poole; võib-olla kahju-tunnetki. Kõvasti nad seda ei tihka tunnistada. Ehk nutavad õõsel patja?

Ka meil on sellest üht-teist õppida. Liiga kaua hoidsime neid endi keskel ja lasksime end mürgitada. Iga sõbralik järeleandmine ainult suurendas hilisemate lahkujate ülbust ja lasi neil erakonda kahjustada. Nüüd, valimiste eel kuulen mõnda erakonnakaaslast kurtmas, et mõnes omavalitsuses ei taha meie oma erakonna liikmed tulla Keskerakonna nimekirja, vaid üritavad minna koos „kodomuruga“, soovides nagu kahes sadulas korraga istuda. Nad millegipärast ei mõtle, et ühel hetkel hakkavad hobused eri suundades kappama, ja jalgevahe võib rebeneda.

Aitame neid, vabastame nad Keskerakonna sadulast! Meie erakond on piisavalt rikas ajaloo, tegude ja eelkõige inimeste ühiste püüdluste poolest. On, mille üle uhkust tunda, ja kui keegi häbeneb minna oma erakonnaga koos edasi, pole ta ju hingelt enam ammu keskerakondlane. Seega on õige lõpetada ka formaalne suhe.

XIV kongressile läheb 14 000-liikmeline Keskerakond nagu suur uhke laev, kes on oma sadamasse sildunud ning keda omad ja poolehoidjad uhkusega imetlevad ning keda vastased ja laevast maha kirjutatud kadedusega kiibitsevad. See laev peatub korra, et koguda mõtteid, täiendada meeskonda ja taas suunduda poliitikamerale aitamaks Eesti inimesi paremale elule.

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee 6 273 465

Toimetuse käsikirja ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

Arutelud Süüria sõja üle juhivad USA finantspaukani

Briti väljaande *The Telegraph* ajakirjaniku Ambrose Evans-Pritchardi sõnul tähistab 29. august üht olulisimat päeva Briti demokraatias – parlament ei toetanud sõjalist sekkumist Süürias. „Presidentiaalse võimu ajastu on möödas. Parlament on tagasi nõudnud võimu, mis temalt kild killu haaval võeti edukate peaministrite, eriti Tony Blairi poolt,“ kirjutab ajakirjanik, kelle sõnul ei saa täitevvoim üksi enam oma suva järgi riiki sõjalise tegevusega siduda.

Lisaks Suurbritanniale on juba hulk teisigi lääneriike – Kanada, Saksamaa, Itaalia –, aga ka mõned Ida-Euroopa riigid nagu Ukraina ja Tšehhi – väljendanud oma vastuseisu sõjalisele sekkumisele Süürias. Ajad, kus Lääne riigid alustasid sõjategevust Afganistanis ja Iraagis, parlamendi ja rahvaga arutamata, enam nii kergelt läbi ei lähe. Ka jätkid ise ei toeta sõjaplaane – Reutersi uuringu kohaselt toetab sõjalist sekkumist Süürias kõigest 9% ameeriklastest. Kui USA sekkuks Süüria probleemistikkumilistaarselt, oleks tegemist kõige ebapopulaarsema sõjaga USA ajaloos.

Obama, kes seisab lääneriikide survega silmitsi, astuski sammu tagasi ja kinnitas 31. augustil, et ootab Süüriavastasele sõjalisele rünnakule Kongressilt heakskiitu. „Taotlen ameeriklaste esindajatelt Kongressis luba jõuda kasutada,“ sõnas president.

USA Kongress kavatses Süüria küsimuses hääletada pärast suvepuhkusel naasmist 9. septembril.

Siit järeldub, et USA laenuleimiidi aruteludega ei pruugita Kongressis ühele poole jõuda õigeks ajaks. Rahandusminister Jack Lew hoiatas 26. augustil, et kui Kongress laenuleimiidi kergita, kaotab USA oktoobri keskpäevaks õiguse rohkem laenu võtta. Paari nädala jooksul pidi Kongress kokku lepima järgmise aasta kulutused ning tõstma laenuleimiiti, mis püsib praegu 16,7 triljoni dollari tasemel. Kui laenuleimiiti tõsta ei suudeta, tähendaks see riigivõlakirjade maksekatkkestuse riski, ulatuslikke kärpeid riiklikes kulutustes ning sotsiaalkindlustuse väljamaksete seiskumist – teiste sõnadega, tõelist finantspaukani.

Suur osa kongressmehed on andnud mõista, et praegu on laenuleimiidi tõstmisest olulisem Süüria küsimus. „Ma ei tea, kuidas see muudab teised arutelud keerulisemaks, kuid Süüria küsimus on tähtsaim, millega tegeleme,“ kinnitas demokraadist saadik Juan Vargas *Huffington Post*'i vahendusel.

Seega suurriik USA mängib Kesknädala hinnangul praegu ohtlikku mängu, kus Süüria tänavate leegitsemise asemel võib peagi põleda hoopis USA enda finantsmajake. Sel juhul tuleb jätkidel Süüria ründamise asemel hoopis aru anda Hiinale ja teistele, kellele suurelt võlgu ollakse.

„Plats puhtaks (eestlastest)!“ elluviimine käib täie hooga

28. augusti Kesknädalas ilmus Iseseisvuspartei esimehe Vello Leito lugu, mis avas Eesti Ekspressi veelehted, justkui teeniks Eesti Euroliitu kuuludes hiigelsummasid. Leito sõnul saime tulude väljavoolu tõttu aastatel 2007–2011 hoopis kahjumit kokku 3,89 miljardit eurot ja maksime EL-i kassasse viie aasta jooksul veel liikmemaksuna 0,76 miljardit eurot, mis teeb ühtekokku 4,65 miljardit kahjumit.

Lisaks neile summadele meenutab Kesknädal, et Eesti Panga bilansis on praegu 542,62 miljoni euro eest eurotooni kriisiriikide võlakirju, nagu selgub Euroopa Keskpanka pressiteatest.

Kreeka võlakirju on Eestil 80 miljoni euro eest, Itaalia võlakirju 257,4 miljoni euro, Hispaania võlakirju 113,62 miljoni euro, Portugali võlakirju 56,16 miljoni euro ja Iirimaa võlakirju 35,36 miljoni euro eest. Need summad võivad tõenäoliselt kahjumisse kanda, sest Iirimaa ja „lõunaosaariikide“ rämps võlakirju vaevalt ükski tervemõistuslik olend meilt ostma nõustuks.

Järelikult tegi Keskerakond kümme aastat tagasi õigesti, kui oma kongressil Euroopa Liidule „El“ ütles (*pildil Kesknädala esiküljel KE kongressist 2003. aastal*). Rahvuslike huvide eest

aastaid seisnud erakond nägi juba siis ette hiigelsummasid, mida väikese Eesti õlule Euroopa Liitu kuulumisel surutakse. Miks paneb väike Island siiani vastu ega soovi end kuidagi siduda Euroliiduga, kui see Eesti Ekspressi väitel nii ebamaiselt tore moodustis on?

„Läbinähtava vägivalla asemel loodi *sui generis* vabatahtlikkuse vägivalla meetod, valedes oskusliku pakendamise viis, väikeste võitudega väljakurnamine. Massiivne hüpnootiline teater pandi püsti, installeeriti näitemäng – aga te ju ise tahtsite, veerema pandi targa vale vanker, mil kolm ratab on all,“ kirjeldas Leito Iseseisvuspartei kodulehel meetodit, kuidas rahvaid Euro-

liitu meelitati.

„Me arvasime, et IRL pidas „plats puhtaks“-loosungiga silmas punase kommunismi jäänustest puhastamist, tegelikult aga peeti silmas Eestimaa puhastamist eestlastest, viimaste aborigeniseerimist, mis nüüd ongi just oma õige hoo sisse saanud,“ märgib Leito.

14. septembril möödub 10 aastat Eesti Euroopa Liitu astumise referendumist, kus 67% hääletas EL poolt ja 33% vastu. Viimane protsent oli Euroopa suurimaid.

HIIBUSE NÄDAL

TASUTA HARIDUSE POOLE. TAHTSIME PALKA JUURDE?

Savisaar: Meil on vabadus ehitada kirikuid

Algus esilehel

Mustamäe Maarja-Magdaleena kiriku arhitektuuri-võistlusele laekus 31 võistlustööd. Eesmärgiks oli leida kirikukompleksile parim arhitektuurne lahendus. Žürii valis võistlustööde hulgast välja neli preemia laureaati. Konkursi auhinnafond oli kokku 12 750 eurot, millest esikohatöö preemia suurus oli 5000 eurot.

Arhitektuurikonkursi võitis töö märgusõnaga FIAT LUX, mille autoriteks on Margit Valma, Mait Väljas, Risto Parve, Kai Süda ja Martin Kinks arhitektuuri-büroost „KARISMA Arhitektid OÜ“.

Mustamäe linnaosa vanem Helle Kalda tunnustas omalt poolt veel kolme võistlustööd – SANDLIPUU ÕIS, DIO ja KIRIKU ALLEE.

Kalda ütles, et kõik need elegantsed, särava idee ja julge perspektiiviga hooned sobiksid Mustamäele hästi ning muudaksid linnaosa tunduvalt atraktiivsemaks.

„Miks ei võiks meil tulevikus olla näiteks niisugune vabaajakeskus, kontserdimaja või raamatukogu?“ pakkus Kalda.

Mustamäe Maarja-Magdaleena kirik on plaanis ehitada krundile Kiili tänava 9. Tallinna linna omandis olevale kinnistule on seatud tähtajaline ja tasuline hoonestusõigus Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku kasuks.

Mustamäe linnaossa asutati 2010. aastal Eesti Evangeelsesesse Luterlikku Kirikusse kuuluv Maarja-

MUSTAMÄE KIRIKU HEAKS: Tallinnas Jaani kirikus heategevuskontserdil kuulutati välja Mustamäe luteri kiriku arhitektuurikonkursi võitjad. Paremalt: žürii esimees praost Jaan Tammsalu, EELK peapiiskop Andres Pöder, kvalifitseerimiskomisjoni liige Ingrid Mald-Villand, Edgar Savisaar, Mustamäe koguduse õpetaja Tiina Klement. Foto: Alar Rästa

KIRIK SOBIB MUSTAMÄELE:

Linnaosavanem Helle Kalda sõnul olid arhitektuuri-võistlusel esimes- teks tulnud tööd elegantsed, särava idee ja julge perspektiiviga.

Arhiivifoto

Magdaleena kogudus, kes tegutseb Tammsaare tee 135 asuva linnaosavalitsuse keldriruumides. Nii koguduse kui ka linnaosavalitsuse ühiseks ideeks on ehitada kiriku sakraalhoone, koguduse kantselei koos abi- ja tegevusruumidega ning ruumid lastehoiule ja noorte tugikeskusele ja köök; samuti erinevad ringiruumid, mida saab kasutada hingehoidlike vestluste ja diakooniatöö tarvis.

EELK Konsistoorium soovib, et Mustamäele rajatakse pühakoda, mis vastab tänase ühiskonna vajadustele ning kus elanikud võiksid käia oma kodukoha ligidal.

Raepress, Kesknädal

Jüri Ratase edukas nädalavahetus

1. septembril saavutas Eesti korvpallikoondis kodupubliku marulisel toetusel Bulgaaria koondise üle vägeva võidu, mis tagab pääsu Euroopa meistrivõistlustele – 24 edukama hulka.

Selge on see, et eestlased on taas meie kunagise paraadspordiala üles leidnud, luues viimastes mängudes Saku suurvõistluse kodumeeskondade toetades atmosfääri, mis paneb vastastel põlved värisema. Meie meeskonna edu põhjustena võib välja tuua põhimängijate Sten-Timmu

Soku, Janar Taltsi, Kristjan Kanguri jt välisklubides mängimise läbi palju kogenumaks muutumise. Peatreener Tiit Soku järjekindel töö väärrib täit tunnustust.

Eesti korvpalli seisundi paranemist võib Kesk-

nädala hinnangul otseselt seostada ka Riigikogu asespiikri Jüri Ratase saamisega Eesti Korvpalliliidu presidendiks. Tema head organiseerimisvõimed ja oskus partneritega läbi saada näib olevat loonud Korvpalliliidus tõhusa tegevuskliima – väsimatu sponsorite otsimine ja usk Eesti korvpalli tulevikku annab nii mängijatele kui ka treeneritele vajaliku „õlatunde“.

Päev varem, 31. augustil toimus juba üheksandat korda Jüri Ratase korraldatav jalgrattavõistlus, kus sündis uus osavõturekord – startis ligi 600 jalgratturit.

„Mul on väga hea meel, et kohale tuli üheaegselt niivõrd palju mitmekordseid võistlejaid ja uusi huvilisi. Osalejate arvu järjekindel kasv näitab, et Eestimaal on väga palju sportlikke inimesi ja perekondi, kellele meeldib ühiselt vabas õhus aega veeta,“ lausub Ratas.

Silmas pidades Jüri Ratase suurevat panust Eesti spordi edendamisse, võib Kesk-nädala hinnangul teda pidada üheks potentsiaalsemaks kandidaadiks järgmise Eesti Olümpiakomitee presidendi ametikohale.

Indrek Veiserik

TULEVIKUTEGIJAD: Tilla- ja lastesõidus osales üle 300 lapse, kes kõik said väikese meene, diplomi ja medali.

TERANE MÕTE

„Maksud ongi mõeldud majanduse reguleerimiseks, meil aga ainult riigikassasse raha kogumiseks.“

Tartu Ülikooli majandusprofessor RAUL EAMETS: „Ka Eestis võiks makse tõsta“ (22. augusti Maaleht, intervjuu Alo Lõhmusele).

TERANE MÕTE

„Kõige murettekitavamaks asjaluks on hetkel see, et Iraan ja Venemaa on ühel poolel ning Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA teisel poolel. Tahtmata küll kõlada hävingukuulutajana, siis Süüria-vastane sõjaline tegevus võib viia millegi palju suuremani, kui me seda praegu ette kujutame.“

Suurbritannia Iseseisvuspartei (UKIP) juht NIGEL FARAGE meediaväljaandele Russia Today 27. augustil.

Põlvamaa keskerakondlaste suvekokkutulek

24. augustil oli Keskerakonna Põlvamaa piirkonna suvepäev Eoste külalplatsil.

Tervitustega esinesid Enn Eesmaa, Georg Pelisaar, Tarmo Tamm.

Toimusid toredad võistlused, mälu-mäng, rahvalikud mängud. Kontserdi andis ansambel „Viska viit“. Mälu-mängu viis läbi Mait Meensalu ja ürituse juhtimise võttis oma õlule Ülle Sillamäe.

Ilus koht ja ilm ning koosveedetud tegus õhtupoolik andsid energiat minna vastu kohalike omavalitsuste valimistele.

Anne Nook, Keskerakonna Põlva osakonna esimees

Perepäev koos erakonna esimehega

Lääne-Virumaa keskerakondlased veetsid koos peredega mõttetiheda ja seltskondliku perepäeva Väike-Maarja lähedal Hans Kruusamäe kalakasvanduses, mis asub vahetult Äntu järve juures kauni looduse rüpes.

Maakonna keskerakondlasi ja nende peresid, keda oli valimisele üritusele arvukalt kogunenud, saabus tervitama ja perepäevast osa võtma ka erakonna esimees Edgar Savisaar. Kalakasvanduse omanik, Rukkikuningana tuntud Hans Kruusamäe oli ise nii peoperemees kui ka aktiivne osaline igas ettevõtmises – ka toiduvalmistamisel.

Kokkutulnuile jagati erakonna trükiseid. Meeleolu tõstmiseks ja ka tantsuks kõlas muusika. Kõigele aitas kaasa ilus ilm.

Keskerakonna ülesannetest kohalike omavalitsuste valimistele kõneles pikemalt Edgar Savisaar, kelle esinemist kuulati suure huviga. Esimehel tuli anda ka rohkesti autogramme raamatutesse ning vastata erakondlaste küsimustele. Perepäev kulges rõõmsas ja asjalikus õhkkonnas.

HEAS MEELEOLUS: Peoperemees Hans Kruusamäe.

Enn Mälgandi tekst ja foto

Meelis Pai: “Kultuuriinimesed ei julge tõde välja öelda.”

Algus esilehel

Kui palju on praegu puudu töökäsi kultuurivaldkonnas? Kas sarnaselt meditsiinilõpetajate ja politseinikega on lahkumus selles valdkonnas suur?

Ma arvan, et tänaseks on masu tõttu viidud kultuurivaldkonnas läbi suured koondamised ja probleemiks on töö eest makstav tasu. Iga kultuurieriala esindaja ei saa Eestist välismaale, parematele jahimaadele lahkuda juba ainuüksi keele tõttu. Kuigi näiteks muusikutele on see võimalus olemas, ja paljud neist on ka meie riigist välismaale tööle lahkunud. Kultuurivaldkonnas on inimeste liikuvus, ärakäimine ja enesetäiendamine tavapärase, sest looja peab pidevalt ennast arendama ja võitlema oma eksistentsi eest.

Tooge palun välja esimesed viis asja, mida muudaksite kultuuriministriks saades, et olukord selles valdkonnas pisutki normaliseeruks.

Esiteks – kultuuri, spordi, hariduse ja tervishoiu toetamist ettevõtete poolt tuleks käsitleda kui investeerimist. Ehk, kui täna on ettevõtjal investeerimine ettevõtte arendusse maksuvaba, siis maksuvaba või maksusoodustusega peaks olema ka eelnimetatud valdkondade toetamine. Täna seadustega on sponsorlus ja heategevus aga topeltmaksustatavad. Teiseks – tuleb taastada sooduskäibemaks teatri- ja kontserdipiletitele või kompenseerida käibemaksu riiklikult olulistele kontserdi- ja etendusasutustele.

KOOS POEGADEGA METSAS: „4 tundi korjamist ja talveks 30 kg mustikaid olemas. Tublid poisid mul!“ võttis Meelis Pai Facebookis kokku ühe oma ilusa augustipäeva.

Kolmandaks – palgad peavad olema kultuuriasutustes väärtustatud, sealhulgas ka tehniliste ja administratiivtöötajate palgad. Need inimesed, kes meie rahvuskultuuri säilitamise ja edendamise eest hoolitsevad, peavad olema hoitud. Nad peaksid saama rahulikult toimetada oma töövaldkonnas ega tohiks killustada end. Neljandaks – Kultuuriministeeriumi osa riigieelarves peab tõusma

tagasi tänaselt 2,02 protsendilt 3 protsendini, nii nagu see oli 2006. aastal.

Ja viiendaks – kindlasti koorub palju olulisi ideid edasisteks sammudeks välja ka kultuurikonverentsil „Mis on omakultuur?“, mis algab Linnateatri Hobuveskis 18. septembril kell 14.00. Sel üritusel astuvad üles Hans H. Luik, Marika Valk, Tõnu Viik, Riho Soonik, Artur Talvik, Ott Karulin ja Meelis Pai.

Kui suur on onupojapoliitika kultuurivaldkonnas? Vaadates, kuidas ühed ja samad inimesed pidevalt pälvivad rahalist toetust oma projektidele (a la Ilmar Raag, Elmo Nüganen jne.), siis tundub see olevat suur. Kas see võib olla tingitud sellest, et raha eraldatakse üksnes nendele kultuuritegelastele, kes oma tegevuse kaudu rõhutavad parempoolsete loodud Eesti

Kui suudaksime viia kultuuri toimimise rütmi tasakaalu, siis suudaksime näha inimest ja hinnata tema väärtusi enne, kui tema loometöö on katkenud või, veel hullem, kui ta on lahkunud igaveseks. Kõik loomeinimesed ei saa surra laval. Riik peaks hoolitsema nende eest, kes eri aegadel Eestile au ja kuulsust on toonud. Publik ju vananeb koos nendega ja armastab neid endiselt.

kuvandit ja ajalugu?

Ega andekaid nii väikese rahva kohta ei saagi olla palju. Võib-olla tundub, et mõnda finantseeritakse liiga, aga võib-olla tuleks neid veelgi rohkem toetada. Tulemusi ei saa siin mõõta ühe mõõdupuuga. Nii ei saa ka rahaeraldamine olla võrdne. See on ainult pluss, kui seda, kes on midagi saavutanud, tunnustatakse edasi. Peaks olema veel rohkem võimalusi lootustandvaid andeid märgata ja toetada. Tuleb kasta seda, mis kasvab! Ehk – me peame märkama andeid juba väga noortena ja neisse panustama.

Nimetage mõni väljapaistev ja andekas loome- või kultuuriinimene, kellest praegu meedias kõneldakse häbematuult vähe.

Igakord kui vaatan ETV saadet „Jüri Üdi klubi“, kus tuimade nägudega lahatakse kultuuriteemasid, tekib mul küsimus: kas kultuurist saabki üksnes nii igavalt ja preislilikult rääkida? Mida arvate sellest saatest ja kuidas hindate Rahvusringhäälingu pakutavat kultuuriprogrammi üldiselt?

ERR-i uudistetoimetuse võiks saada isegi täielikult autonoomseks. Ta peaks olema neutraalne ning aus. Olenemata hetkel ilmnevast kallutusest mulle ETV ja ERR-i areng meeldib. Võib-olla tõesti ei ole „Jüri Üdi klubi“ formaat kõige kirkam kriit karbis, kuid peab arvestama, et tegemist on niisagaatega, millel on oma vaatajaskond. Selles formaadis saadet, nii nagu ka kultuuriuudiseid, ei oleks erakanalis üldse kavassee võetud. Mul on ettepanek ERR-ile: ETV või ETV2 võiksid öösel saatevabal ajal pakkuda pildigaleriid Eesti kunstnike maalidest ja skulptuuridest.

Miks loobusite näitlemisest? Mäletan teid Kristjan Koormani nimelise tegelase 1994. aasta lavastusest „Wikmani poisid“? Siis näis, et teid ootab ees edukas karjäär näitlejana? Arvan, et Nukuteatris töötades ja Nukumuseumi rajades olen tänaseks andnud oma riigile rohkem jäävat, kui ma seda oleksin teinud näitlejana laval.

Küsis Indrek Veiserik

Valitsus ostis Tartu öökonserti ja ülis

Rohkem kui 5-tunnine Tartu öökonsert 19/20. augustil ülistas võimupoliitiku. Televaataja nägi ära kõik Reformierakonna tähtsamad näod. Kultuuriminister Rein Langiga tehti neljeminutine intervjuu. Publikus näidati istumas peaminister Andrus Ansipit (parajasti kõlas taustal laul „Tsirkus“). Ekraanil säras ka Tartu linnaapea Urmas Kruuse. Dirigendina sai end jälle esitleda Riigikogu asespiiker Laine Randjärv (laul „Homme“). Kui teiste parteide poliitikuid ka oligi kohal, siis neid ei näidatud. Näiteks Aadu Must kaebas, et neil ei lubatud lehvitada Rahvarinde sümbollikaga lippe.

VIRGO KRUVE
vaatleja

Pealkirja järgi kandis üritus nime „Öölaulupidu „Järjepidevus““. Sisuliselt polnud seal kumbagi. Ville Arike nimetab seda 26. augusti Öhtulehes öökonsertiks, sest rahvas ei saanudki suuremat osa reper- tuaarist kaasa laulda.

Enamik artiste pidi ajalooliste laulude sõnu paberilt piiluma. Samuti puudub järjepidevus, sest 15 aasta jooksul ehk 1992–2007 ei tähistatud mitte midagi. Sel ajal tähistas taas-

iseseisvumist vaid Keskerakond üksi ja pidi veel 2005. aastal organiseerima Tallinnas Vabaduse väljakul selle ajaloosündmuse meenutamiseks kontserdi. Teised parteid nimetasid seda tähtpäeva „edgaripäevaks“.

Pronksiöö tõi „õige“ öölaulupeo

Kõik muutus pärast 2007. aasta Pronksiööd. Järgneval 2008. aastal toimuski taasestatud öölaulupidu „Märkamiseaeg“ (20. augustil). Raha selle jaoks tuli, nagu nüüdki, Kultuuriministeeriumilt. President Toomas Hendrik Ilves saabus Lauluväljakule südaöö paiku, kui Tõnis Mägi laulis laval „Koitu“ (ta tegi seda ka 2006. aasta septembris Tammsaare pargis Ilvese presidendiks valimise toetuseks korraldatud kontserdil).

Riigi korraldatud ja meedias laialdaselt kajastatud üritus on

REFORMI NÄGU: Andrus Ansipit näitas kaamera laulu „Tsirkus“ ajal.

veel teisigi, mis toovad rahva kokku, aga pärsivad valitsuskriitilisi meeleolusid. Näiteks tänava 16. ja 17. augustil Paides toimunud arvamus-aasta septembris Tammsaare pargis Ilvese presidendiks valimise toetuseks korraldatud kontserdil).

veel teisigi, mis toovad rahva kokku, aga pärsivad valitsuskriitilisi meeleolusid. Näiteks tänava 16. ja 17. augustil Paides toimunud arvamus-aasta septembris Tammsaare pargis Ilvese presidendiks valimise toetuseks korraldatud kontserdil).

REFORMI NÄGU: Tartus ei toimu midagi ilma linnaapea Urmas Kruuseta.

pleenumi 25. aastapäeva ürituse Riigikogu saalis, kus tehti tuntuks noor näitleja Mari-Liis Lill. Laia käibesse läks temalt väljend „Mis on siin pildil valesti?“, aga riiklikku süsteemi pole viie kuuga suudetud remontida näpuotsaga. 6. aprillil oli presidendikantselei eelarverahade eest koos suurejooneline Rahvakogu,

Narva seisab oma eestikeelse hariduse eest

Narva volikogusse on jõudnud kaks kirja, mis tugevalt puudutavad selle linna hariduselu. Esimene saabus Haridus- ja Teadusministeeriumilt, alla kirjutanud asekancler Kalle Küttis. Selles on ettepanek Narva Eesti Gümnaasium üle anda riigile ja reorganiseerida see koos Narva Vanalinna Riigikooliga (loe: ühendada). Teine kiri saabus Narva Eesti Gümnaasiumilt, alla kirjutanud 22 õpetajat. Nad esitavad hulga küsimusi, mis on seotud ministeeriumi kirjaga, ja teevad ettepanekuid, millega võiks otsuste vastuvõtmisel arvestada.

ANDRUS TAMM
Keskerakonna Narva piirkonna esimees

Eesti gümnaasiumi õpetajate kirjust ja kohtumisel kooli direktoriga sai selgeks, et kooli kollektiiv on eesseisvatest muudatustest ärevuses. Koolide ühinemisel segunevad eestikeelsed lapsed venekeelsetega, kes õpivad keelekümblusmetoodika alusel. Nii kaob koolist loomulik eestikeelne keskkond.

Narva eesti kool on iseenesestmõistetav

Kui Narva volikogus on arutatud Narva koolivõrgu reformi, mida ministeerium nõuab, siis on läbi vaadatud erinevaid stsenaariume. Kuid mitte ükski neist ei puudutanud eesti gümnaasiumi. Kui enamik Narva poliitikuteist on seda meelt, et emakeelne haridus peab olema võimaldatud, siis ei peetud silmas vaid venekeelset haridust, vaid ka eestikeelset.

Eesti gümnaasiumi peeti Narvas seni puutumatuks ja selle olemasolu iseenesestmõistetavaks, ilma igasuguste agadeta. Volikogu keskerakondlaste juhitud koalitsioon kaitseb põhimõtteliselt positsiooni, et eestikeelne õpikeskkond eesti lastele peab säilima. Ilma laiapõhjalisel arutelul ei tohiks nii olulisel küsimusel teha muudatusi. Eestlasi on linnas vaid 3,78%. Ei tohi teha nii, et inimesed ministeeriu-

mist otsustavad midagi läbi mõtlematult, mis annab niigi vähestele eestlastele tõekeelset Narvast lahkumiseks.

Mis kasu on suurtest laulupidudest, kus, silmad märjad, laulame isamaalisi laule, aga argipäeval paneme koole kinni ega huvitu laste haridusest?

Elagem põhiseaduse järgi!

Keskerakondlastena peame unikaalse Narva Eesti Gümnaasiumi säilitamist praegusel kujul ülivajalikuks. Ütleb ju põhiseaduski, et Eesti riik peab tagama eesti rahvuse ja kultuuri säilimise läbi aegade.

Peale taasiseseisvumist on meil läbi viidud rohkesti korralduslikke muudatusi nii majanduses kui ka sotsiaalsüsteemis, mis enamjaolt on mõjunud Eesti elanikele negatiivselt. Kahjuks on jõudnud järg haridussüsteemi kätte, ehkki meie hariduse kvaliteet on väga hea ja suuri ümber-

Mis kasu on suurtest laulupidudest, kus, silmad märjad, laulame isamaalisi laule, aga argipäeval paneme koole kinni ega huvitu laste haridusest?

korraldusi ei peaks tegema. Kõik ümberkorraldused peaks hästi läbi mõtlema ja eksperimentid kooliõpilastega ei tohiks neid kuidagi kahjustada. Halbade otsuste vilju maitseme ju palju aastaid hiljemgi,

Foto: Aleksandr Mjasojedov

KÜSIMUS: Andrus Tamm küsib pahaselt, kes on andnud ülesande koolitada lapsi nii, et nad lolliks jääksid?

sest ümberkorraldused mõjutavad peale laste ka nende vanemaid ja õpetajaid. Põhiseaduse §37 annab kohalikule omavalitsusele õiguse valida rahvusvahemustele koolis õppekeel. Selle punkti tõlgendamiseks on läinud Haridusministeerium üle mõistliku piiri (muuseas, nagu ka paljud teised institutsioonid, kes ei pea põhiseadust enam millekski – eredaime näide: e-valimised).

Kui Tallinnas ja Narvas kaitsti venekeelset haridust, siis vaatasid eestlased sellele teatud kahjurõõmuga, kasutades väljendeid, et venekeelsetele lastele matemaatika ja füüsika õpetamine eesti keeles annab

neile parema võimaluse tööturul hakkama saada. Eestlased ei saanud aru, et kui õppida keerulist ainet mitte emakeeles, siis ei saa selgeks ei ainet ega keelt.

Samuti olid vait eesti pedagogid, kuna kõik toimuv neid ei puudutanud.

Mis puudutab tööturgu, siis juba praegu eelistavad ettevõtteid pigem venekeelseid töötajaid, kes oskavad eesti keelt. Eesti noored pahatihti ju vene keelt ei valda.

Vene laste alateadvuses püsib Eesti kui vaenulik riik

Praegu paljud venekeelsed noored tuubivad keele pähe, lähevad välismaale ja tagasi ei tule, kuna nende alateadvusesse on jäänud Eesti kui oma laste suhtes vaenulik riik. Ja omi lapsi nad selles riigis kasvatada ei taha.

Ma ei taha siin puudutada koolivõrgu „korrastamise“ teemat, mis tegelikkuses tähendab

„ajab Eesti asja“ – kuhu see asi aetakse? Kes on andnud ülesande koolitada lapsi nii, et nad lolliks jääksid? Muudmoodi ei oska ma retooriliselt küsimusi vormistada, kuna tobedad ümberkorraldused hariduses ei jätta teist muljet.

„ajab Eesti asja“ – kuhu see asi aetakse? Kes on andnud ülesande koolitada lapsi nii, et nad lolliks jääksid? Muudmoodi ei oska ma retooriliselt küsimusi vormistada, kuna tobedad ümberkorraldused hariduses ei jätta teist muljet.

Narvas ei ela ainult venelased

Narva Eesti Gümnaasiumi reformimise vastu asus ka Narva eesti kogukond. Jah, on ka selline olemas, ehkki meedia püüab jätta muljet, et Narvas elavad vaid venelased. Kuid seesama meedia vaikib probleemist.

Näiteks kui vene noored alustasid allkirjade kogumist eesti gümnaasiumi säilitamiseks Narvas, reageerisid Keskerakonna pressiteatele vaid Delfi ja Kesknädal. Meie maksudest elatuv ERR vaiks. Miks? Kas suundume Euroopa Liidus rahvastelelele tasandile? Või ei tahetud näidata, et sama var- mald nagu venekeelsed õpi-

lased võitlevad emakeelse hariduse säilimise nimel, teevad nad seda ka eestlaste nimel? Miks unustatakse reformimise käigus ära kõige tähtsam – õpilased ja õpetajad? On, millele mõelda.

Tänu Narvale on kogu Eesti ühiskond, vaatamata vähestele meediakajastusele, hakanud mõtlema haridusreformi vajadusest ja mõttekusest ter- vikuna. Täna on Narva omamoodi tõkkepuuks, mis hoiab tagasi sõda omaenda rahva vastu.

Peame kõik pingutama, et Eesti suuruselt kolmandas ja suuresti venekeelses linnas saaksime säilitada eesti rahvuse ja kultuuri, ega laseks seda kaotada lühinägelikele eesmärkidel. Ärme tee nii, et sõites Narvast Tallinna või Tartu poole, peak- sime tulevikus vaatama üle öla tagasi ja ohkama kurbusest, et meie riigi juhid kaotasid Narvast eesti keele täielikult ära, mida ei teinud isegi nõukogude võim. Kui ütleme, et Eesti algab Narvast, siis tehkem nii, et see tõesti nõnda oleks.

Kirjutatud tänavusel taas- iseseisvuspäeval.

Üleskutse

Keskerakonna Narva piirkond kutsub kõiki inimesi, vaatamata rahvusele ja poliitilistele vaadetele, toetama Narva Eesti Gümnaasiumi säilitamist praegusel kujul. Narva Eesti Gümnaasiumi jätkamise nimel kogutakse allkirju aadressil <http://peticsioon.ee/my/eestigumnaasium-narva>

stas iseennast

REFORMI NÄGU: Saatejuht Piret Järviselle annab intervjuu kultuuriminister Rein Lang.

Fotod ETV ekraanilt: Virgo Kruve

ülesandeks summutada mul- lüne pahameel ACTA ümber ning Reformierakonna var- jatud rahastamiskeemide (Meikar) pärast. Rahvakogu kahe kuu tööna valminud

ettepanekud ootavad oma saa- tust kusagil parlamendiko- misjonide sahtlites. Siia loetelusse läheb ka projekt „Minu Eesti“, mille nimi ja kaubamärk kuulus IRL-i ja Res

Publicasse kuulunud Raul Sarandile ja Urmo Kübarale ning mida rahastas suure osas IRL-i minister Siim-Valmar Kiisler läbi KÜSK-i toetuste. Tuntumateks propagandistli- keks ettevõtmisteks said 2008. aasta koristustalgud ja 2009. aasta mõttetalgud. Samuti sobib siia ritta riigiteater NO99 poolt Saku suurhallis korraldatud etendus „Ühtse Eesti Suurkogu“, mis imiteeris uue erakonna loomist, põlistades seeläbi efektselt senised parteid.

Riiklik propaganda kestab iga- vesti ega kao kuhugi ära. Küll saab aga igaiüks teadvustada, et öölaulupeod, rahvakogu, arva- musfestival, koristus- või mõt- tetalgud on võimupoliitikute al- gatatud meelelahutus, kus ini- mesi käsitletakse nukkudena, kes oma nukujuhtidele innustu- nult aplodeerivad – piletivaba laulu- ja tantsupeo oravarattas.

“Rahva aasta” Tallinnas

Foto Indrek Veiserik

VABADUSE VÄLJAK: Unustamatu 1988. aasta meenutuseks korraldas Tallinna Kultuuriväärtuste Amet 30. augusti hilisõhtul suurejoonelise etenduse “Rahva aasta” (lavastaja Ain Mäeots), kus filmiklipid jutustasid mällusööbi- nud episoodide heade näitlejate esituses ning noored lauljad esitasid rahvale armsaks saanud Ifi ja Mäksi Laulva Revolutsiooni aegseid laule. Üks asi on kindel – eestlased võivad rõõmustada selle üle, et vabas Eestis kasvanud noor põlvkond laulab neid laule sama pühaku tunde- ga, kui see rahvas, kes oli peategelane taasiseseisvumisprotsessis, mis vapustas toona kogu maailma.

Nädala juubilar LEV TOLSTOI 185

Kirjutamist Lev Tolstoist või William Shakespeare'ist võiks võrrelda katsega sõnaliselt kujutada ja analüüsida ookeani. Võimatu on ette kujutada kirjandussõpra, kes Tolstoid pole üldse lugenud.

Kuid väärtkirjandust tasub vähemalt kordki küpsemas eas üle lugeda. Aastatega muutuvad arusaamad, mille kujundajaks on elukogemus. Mäletan, et koolipõlves oli tollases süsteemis täpselt teada, mida Tolstoi tegi ja mõtles hästi ning mida valesti. Kindlalt pidi meele pidama Lenini arvamust Lev Tolstoi kohta. Üks mu koolikaaslastest, julge ja sõnavarvas poiss, keeldus klassis Tolstoi teoseid sedaviisi „analüüsima“ ja lahterdamast. Ta teatas, hoolimata väljavaatest sellise vastuse eest ebarahuldavat hinnet saada: Tolstoi on liiga suur ja geniaalne kirjanik, et üks keskkoolilõpilane võiks teda verbaalselt lahata.

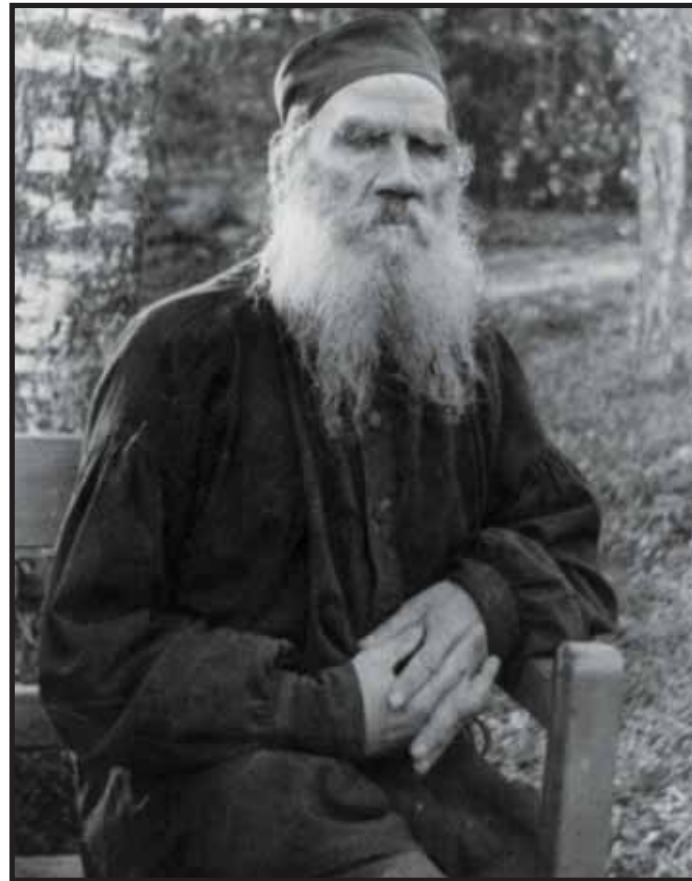
Tollase kohustusliku kirjanduse hulka kuulus õigusega „Sõda ja rahu“. Lugesin suuroomaani hiljuti teist korda. Loomulikult olen näinud peamisi filmiversioone ja paari samanimelist teleseriaali.

Raamat on kõigest ekraniseeringuist etem, sest võimaldab vabalt ise Bezuhhovist, Natašast ja vürst Bolkonskist omaenese kujutlusilte luua. Mis sest, et ka lugesid kerkivad silme ette Audrey Hepburn, Sergei Bondartšuk, Tatjana Samoilova ja Henry Fonda. Olen küll kindel, et ajapikku kasvab huvi Tolstoi teoste ek-

raniseeringute vastu. Asi on nimelt selles, et tänapäeva noortel on üha raskem ette kujutada 19. sajandi eluolu ning neid inimsuhteid, mis eriti kõrgklassi kuulunud tegelaste puhul olid tänastega võrreldes otsekui teisest ilmast. Kas kujutaksite ette, et tänane Pierre Bezuhhov kutsuks Anatole Kuragini samadel põhjustel duellile? Või Puškini Lenski Onegini? Seepärast olen klassika-teoste tänapäevaste lavastuste suhtes skeptiline. Hamlet ei kandnud teksaseid või T-särki mitte pelgalt vormi pärast, vaid ka sisulistel põhjustel.

Juubelilooks valmistudes lugesin naudinguga uuesti üle Lev Tolstoi esimese, 1852. aastal ajakirjas „Sovremennik“ ilmunud proosateose – autobiograafiliste sugemetega „Lapsepõlve“, millest sai kuulsat triloogia esimene osa. Täna oleme igatsortit tegelaste mälestusraamatutega nii harjunud, et esialgu tundub kummalisena maailmageeniuse tagasihoidlikkus, kuna teos pole mitte temast, vähemasti otseselt mitte. Raamatu peategelase Nikolai Irtenjevi, triloogia teistes osades aga ka noormehe parima sõbra vürst Dmitri Nehljudovi mõtete kaudu andis tollal juba aastaid päevikut pidanud kirjanik lugejale üksnes vihjamisi teada oma sisimaid tundeid ja ettekujutusi elust, mille kõiki tagamaid rikaste perekondade lastel tuli alles avastada. Muide, Nehljudovit kohtab õige mitmes Tolstoi raamatus – ennekõike muidugi „Ülestõus-

mises“, kuid ka jutustustes „Luzern“ ja „Mõisniku hommik“ ning ka „Kasakates“, mille peategelase nimeks oli kirjanikul algselt pandud Nehljudov, töö käigus aga muutus see Oleniniks.

Juba „Lapsepõlves“ tunnistas Tolstoi, et talle meeldib arutada ja analüüsida ning vahel ka targutada. Maailmakuulsana teatas ta korduvalt, et tema olulisemad teosed pole „Sõda ja rahu“, „Anna Karenina“ ja „Ülestõusmine“,

vaid filosoofilis-religioossed mõtisklused. Need tekstid olid sa-geli nii rabavad, et õigeusu kiriku sinod heitis Lev Tolstoi 1901. a veebruaris aastaid kirjanikku soosinud tsaar Nikolai II vaikelval nõusolekul kirikust

välja. Oma kuulsas vastuses sinodile rõhutas kirjanik, et ta pole mitte jumala vastu, vaid vastupidi, tahtis oma teostega kõigest jõust jumalat teenida. Ometi ei kartnud Tolstoi vaieldamatute autoriteetide vastu minna. Üsna hästi on teada ko-

hata karm kriitika Dante, Raffaeli, Goethe, Beethoveni ja kogu Shakespeare'i aadressil Tolstoi teostes „Mis on kunst?“ ja „Shakespeare'ist“.

Tolstoi lemmikheliloojad olid Bach, Händel ja Chopin. Sageli on kirjutatud, mis on tema raamatutes tähtsuselt peamine, kõike läbiv teema. Vastuseid on palju, kuid kerge on nõustuda Vladimir Nabokoviga, kelle arvates huvitas kirjaniku ennekõike elu ja surma küsimus. Küllap seetõttu võitles ta noormehena Sevastopolit kaitstes kindluse kõige ohtlikumas kohas, neljandal bastionil.

Aastaid hiljem aitas Tolstoi üleriigilise näljahäda ajal oma vahenditest nii koduküla rahvast kui võimalusel kõiki teisi. Seepärast võttis ta aktiivselt osa 1882. a rahvaloendusest Moskvast, valides oma töömaaks kõige vaesema linnajao hiigelsuure varjupaiga, kus õibisid elule alla andnud inimesed. Tolstoi pidas rahvaloenduse esmaseks eesmärgiks kaardistada ja välja selgitada Moskva vaeste hulk ja kogumid. Tähelepanekute kirjutata analüüsiva artikli „Rahvaloendusest Moskvast“, milles rõhutas loenduse teaduslikku ja sotsioloogilist aspekti.

Samast eesmärgist oli kantud Tolstoi tegutsemine külalastele hariduse andmisel – nii kooli avamise ja kahe õpiku kirjutamisega kui ka ise õpetamisega. Kristlik ligimesearmastus, talupoeglikult kasin eluviis, enesetäiustamine ja kur-

jale vägivaldatu vastupanemine koondusid aastatega filosoofiliseks tolstoiluseks, mille järgijatele muutus Jasnaja Poljana omamoodi palverännakute kohaks.

Õigus on nendel, kes peavad seda kirjanikku oma maa ja rahva ning kogu sajandi südametunnistuseks. Kuid leidis neidki, kes Tolstoi teoseid ja tähendust alahindasid. Kahjuks kuulusid nende hulka ka Tolstoiga sugulussidemeis olnud Ivan Turgenev ja vene suuremaid satiirikuid Mihhail Saltykov-Štšedrin, kes ei jõudnud „Anna Karenina“ puhul ära imestada, kuidas on võimalik rajada romaani sugulisele tunde!

Tolstoi kuulsust on teistest rahvastest lugejate jaoks suurendanud andekad tõlkijad. Meie puhul on rõõm meenutada, et Tolstoi teoseid on eestindanud ka Anton Hansen-Tammsaare. Tolstoi oli suur ja mitmetahuline isiksus. Temast annaks kirjutada tuhandeid artikleid ja sadu raamatuid. Õnneks on seda ka tehtud. Kindlasti soovitatakse lugeda Romain Rolland'i ja Stefan Zweigi teoseid oma ametivannast.

Kui ühest loojast vaimustatakse siiralt ja globaalselt ka 185 aastat pärast tema sündi 1828. aasta 9. septembril (vana kalendri järgi 28. augustil), võib isegi vähese fantaasiaga inimene pidada teda surematuks. Ning kindlasti geenius.

Enn Eesmaa

Ilmus Leonid Mihhailovi raamat „Peipsi-Pihkva järve asulad“

Raamatuga kaasneb selles avaldatud illustatsioonide näitus Tallinna Vene Kultuurikeskuses.

Uudisteos on järg Leonid Mihhailovi 2008. a ilmunud raamatule „Peipsimaa asulad“. Autor kirjeldab Eestiga ajalooliselt seotud 93 asustatud punkti Peipsi, Lämmijärve ja Pihkva järve kallastel. Ära on toodud üle 1000 artefakti-illustatsiooni, mis kuuluvad autori unikaalsesse kolleksiooni: fotod, postkaardid, ümbrikud, maakaardid, maalid, ikoonid, graafika, eksliibrised, dokumendid, etiketid, märgid, medalid, margid, mündid. Vanimad eksponaadid kuuluvad 16. sajandisse.

Leonid Mihhailov
Peipsi-Pihkva järve asulad

Näitusel eksponeeritakse raamatut illustreerivaid kolleksioneerimisobjekte ja niisuguste kunstnike töid nagu G. Schlater, F. Maydell, G. Frolov, A. Johani, A. Laigo, H. Mugasto, R. Kaljo, E. Einmann, M. Solntsev, A. Vihvelin, E. Tiido, G. Rutin, A. Pilar, A. Kütt, E. Lepp, O. Soans, N. Espe, I. Torn, T. Kullas, J. Kangilaski, T. Laanemaa, J. Tuuling, R. Veeber, H. Mitt, M. Olvet, O. Herodes, A. Kivi, J. Kolpakov, E. Anier, A. Jartsev, L. ja V. Zhukovid, G. Jeltsov, L. Korobova, G. Borissova.

Kultuuriselts „Pritšudje“ (Peipsimaa)

Maaelu säilimise võimaluste üle arutleb Maaema sügismess ja konverents 21. septembril Rahvusraamatukogus.

Peateema: „Eesti maaelu olevik ja tulevik“
Ettekanded: Põllumajandusministeerium, Hardo Aasmäe, Jaak Uibu, Vello Malken, Igor Mang, Kristjan Öunamägi, Irje Karjus.

Esineb tantsuansambel "Kullaketrajad".

Väikeses konverentsisaalis ja fuajees näitused ja

Maaema kutsub messile

müügid, mahe- ja loodustoodete tutvustused.

„Tervise õpituba“: praktilised loengud koos proovimise ja ettenäitamise.

Maaema sügismessiga arendame keskkonna- ja terviseteadlikkust, tutvustame maaelu igipõliseid väärtusi ning inimese ja looduse vahelist harmooniat. Eelistame tervislikku eluviisi, öko- ja mahetooteid jm keskkonnatoodete tarbimist.

Olete oodatud osa võtma, konverentsi kuulama ning

ostma igapäevaseks eluks vajalikke esemeid ja mahetoitu!

Püüdkem üheskoos Eesti maaelule hing sisse puhuda!

Sisepääs tasuta.

Maaema messi korraldustoimkond
www.maaema.ee

Telli Kesknädal! * Helista 617 77 17 * www.tellimine.ee

* tellimine@expresspost.ee